

Foglalkoztatás és digitalizáció, aktív állampolgárság, demokrácia és részvétel

Kihívások az EAEA felnőtt-tanulási „Kiáltványa” összefüggésében

Az EAEA (Európai Felnőttképzési Szövetség) 2016. elején kiadta az ún. *Manifesto for Adult Learning in the 21st Century* c. kiáltványát, mely rámutat a felnőttek tanulását érintő alapvető kihívásokra és ennek tükrében feltárja azokat a témákat, melyek aktuálisan meghatározzák a felnőttek tanulását befolyásoló részvételt és a tanulási teljesítményt egyaránt. (MNT, 2016) Mivel a Kiáltvány magyar nyelven is olvasható mind az EAEA, mind a Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) honlapján, ezért most elsősorban arra a két témakörre fókuszálunk, melyek többek között a 2016. október 28-i nemzetközi műhelytalálkozón előkerültek és önálló munkacsoportban vitatták meg az MNT által szervezett nemzetközi szeminárium résztvevők.

Két olyan téma került egymás mellé, melyek kulcsfogalmai, tehát az *aktív állampolgárság és a foglalkoztatás* a 2000. évi híres *LLL Memorandum* (EC, 2000) két meghatározó fogalma volt jó tizenhat esztendeje, s melyek közül az aktív állampolgárság lényegében eltűnt a szakpolitika porondjáról, legalábbis jelentősen háttérbe szorult.

A foglalkoztatás ugyanakkor az uniós kontextusban mindeddig domináns szerepet tölt be a felnőttoktatási szakpolitika terén, tehát

főszereplője a felnőttoktatás és képzés alakulásának, különös tekintettel a képesség fejlesztése és megújítása, valamint a képesség-megfeleltetés kontextusában. (pl. *skills development, skills renewal és skills matching*). Ezen megközelítések a már tíz esztendeje beköszöntött pénzügyi és gazdasági válságok hatására, s elsősorban az OECD ösztönzésére eluralták az uniós narratívákat. Hagyományihoz híven az EAEA ezen a téren ismét felhívja a figyelmet a foglalkoztatás erősítése szempontjából lényeges munkahelyi tanulások szerepére, a meghatározó helyi véleményformáló érdekképviseleti szervekkel, civil szervezetekkel/társadalmi partnerekkel közösen kialakított képzési kínálat szerepére. Emellett rámutat a képességek és kompetenciák tágabb és rugalmasabb felfogásának, értelmezésének szükségességére, melynek alapján a foglalkoztatás terén is hatékony megoldások, formák nyerhetnek teret, vagy érvényesülhetnek.

A hatékony, eredményes tanulás, mint „munkaerő piaci képesség” az EAEA megközelítésében felértékelődik, s az uniós egész életen át tartó tanulási felfogás szerint versenyképességet, rugalmas és hatékony foglalkoztatást tesz lehetővé, melyben mind az egyén és közössége megfelelően alkalmazkodik a változó munka-

helyi igényekhez, elvárásokhoz. Erre jó példát mutatnak a skandináv, vagy BENELUX országokban jelentkező kezdeményezések. Különösen izgalmas e téren a digitalizáció hatása, mely csak fel erősíti a hatékony és folyamatos tanulás ösztönzését, biztosítását, s ebben a tekintetben a felnőtt-tanulók támogatása hozzájárulhat a foglalkoztatáshoz, a korszerű munkavégzéshez és ezzel a társadalmi részvétel erősítéséhez, tehát az aktív állampolgárság erősítéséhez.

A Kiáltványnak e témára vonatkozó kutatási beszámolója a közelmúltban lezajlott uniós BELL projektre támaszkodik, melyben az életen át tartó tanulás hasznosságát vizsgálták partner szervezetek és intézmények, közöttük az EAEA. E projektre hivatkozva az EAEA aláhúzza, hogy a nem-formális tanulásban való részvétel jelentős előnyökhöz juttatja az egyéneket, s ezek az előnyök egyúttal hatással vannak a tanuló felnőtt környezetére, különös tekintettel a munkahelyi hatékonyság és az ún. „soft skill-ek” alkalmazására, mint amilyen a team-munka, a probléma-megoldás, konstruktív gondolkodás, a kommunikáció vagy a döntéshozatal és a véleményalkotás.

Szükséges rámutatnunk ugyanakkor, hogy a munkahelyi tanulások (workplace learning) téma a Kiáltvány vonatkozásában egyaránt lehetséges és szükséges irány, melyhez kapcsolódóan érdemes volna az alábbiakat megfontolni:

- A magyar EPALE oldalon egy a témának a hazai „Jó gyakorlatok” vonatkozásban lendületet adó kezdeményezést szükséges indítani az MNT részéről Blog formájában;
- Fel kell vetni egy a TEMPUS közalapítvánnyal a Kiáltvány pontjainak hazai adaptációját célzó szektorközi „Adult Learning Fórum” megszervezését;
- Szükségesnek tartjuk egy közép-kelet-európai szimpóziumot szervezni a felnőttkori tanulás és a digitalizáció összefüggé-

sében osztrák, szlovén, szlovák, horvát, cseh, lengyel, román, szerb szakértők, kutatók részvételével, különös tekintettel a legfrissebb 2016. évi EU bizottsági Education and Training Monitor adatai tükrében.

Az európai uniós ún. „skills-development” témájú diskurzus jelenlegi trendjében talán az ún. „Upskilling pathways/képesség-megújító utak” lehet egy olyan irány, amelynek keretében a foglalkoztatási környezetben szerepet kaphatnak a képességek fejlesztése szempontjából sikeres informális tanulási megoldások. Ezért az informális tanulás olyan terei, mint a népfőiskolai környezet, ahol a munkahelyi környezetben felértékelődő képességek fejlesztése hagyományosan fontos feladat, jelentős szerepet kaphatnak a fent említett „Soft-skill” fejlesztések.

Ezeket a kérdéseket járja körül az Európai Bizottság Foglalkoztatási Főigazgatósága (DG Employment) által szervezett European Vocational Skills Week 2016. december 5-9. között Brüsszelben. Lásd: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1261> és ezzel összefüggésben az Új Európai Készségfejlesztési Agenda (New Skills Agenda for Europe – lásd: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>).

Az Európai Felnőttképzési Szövetség által szervezett 2016. júniusi brüsszeli konferenciáján a Felnőtt-tanulási Manifesto/ Kiáltvány szellemében reflektált a Bizottsági Agenda tartalmára, annak szakképzési és foglalkoztatási „redukcionizmusára”. Ennek alapján határozottan kiállt a felnőttek tanulását holisztikusan értelmező képesség és készségfejlesztési felfogás mellett, mely utat nyit az informális tanulások, pl. a munkahelyi tanulások értékelése és elismerése felé.

Ezen irányzat egyik markáns reprezentánsa a Leuveni Katolikus Egyetem, ahol az elmúlt két és fél évtizedben jelentős kutatásokat folytattak a munkahelyi tanulások és képzés-fejlesztések fel-

tárása érdekében a *HIVA Research Institute for Work and Society* (lásd: <http://hiva.kuleuven.be/en>) koordinációjával. Hasonlóképpen, ezen egyetem az aktív állampolgári magatartások és cselekvések kutatása terén is kiváló eredményeket ért el, elsősorban Baert és Wildemeersch vezetésével.

Lényegesnek tartjuk a digitalizáció témakörében az oktatás egyes szektorai közötti együttműködést, különös tekintettel a felsőoktatásnak a tanulási környezet és a tanulási tevékenységek digitalizációja kapcsán, melyek jelentős mértékben kihatnak a felnőttek tanulásának és tanításának digitalizációjára is. Ennek kapcsán fontos jelezni, hogy a sorra kerülő MNT-konferencia reflektáljon az UNESCO legújabb, a felnőttek tanulását a felsőoktatásban digitális eszközökkel segítő megoldásokat előtérbe helyező kiadványára: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002432/243264e.pdf>

Egyúttal jelezzük, hogy az Európai Bizottság közzétett egy dokumentumot a digitális készségek fejlesztésére a hatékony munkavállalás érdekében (Lásd: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>)

Végül nem mulasszuk el jelezni, hogy a foglalkoztatás és a készség, valamint képességfejlesztés tanulással összefüggő jelenségeit az OECD és európai környezetben a CEDEFOP (Európai Szakképzés-fejlesztési Központ) vizsgálja számos kutatással és fejlesztő projekttel. Ezek közül két fontos:

- OECD és skills/képességfejlesztés: <http://www.oecd.org/skills/>
- CEDEFOP és skills: <http://www.cedefop.europa.eu/en/themes/identifying-skills-needs>
<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/skillsnet>
<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/eu-skills-panorama>

Nem meglepő módon az aktív állampolgárság, a demokrácia és a részvétel növelése szintén olyan kérdések, melyekkel az EAEA és annak tagszervezete, az MNT foglalkozik. E kérdéskör már azért is meghatározó, mivel Európában a kulturális sokszínűség mellett a helyi közösségek értékeinek figyelembe vétele és érdekeinek szolgálata jelentős kihívás. A közösségek önszerveződésének formálása és az érdekek artikulációjának fejlesztése szintén felnőttoktatási cél, melyhez közös kezdeményezésekkel hozzá kíván járulni az MNT és az EAEA közös programjaikkal.

A Kiáltvány kiáll a közösség-fejlesztési kezdeményezések és demokratikus felfogások képzésekkel történő erősítése, a kultúrák közötti párbeszéd ösztönzése és a kritikus gondolkodás mellett, mivel a képzettségi szint és a társadalmi aktivitás minősége között szoros összefüggés van.

Nemkülönben lényeges jelezni azt is, hogy az iskolázottság és a képzettség szintje jelentős mértékben befolyásolja az egyének a politikai és társadalmi szervezetekbe vetett bizalmát, mint ahogy kihat az önkéntes munka vállalására is.

A Kiáltványnak a témával összefüggő jó példája egy romániai kezdeményezéssel szemlélteti, hogy számos projekt igyekszik ma is megerősíteni a polgároknak, hogy a helyi kormányzás elsősorban az ott élők igényeit és érdekeit kell, hogy szolgálja. Ennek alapján az idézett projekt nem véletlenül tűzte ki azt a célt, hogy a helyi közösség állampolgári tudata erősítésével arra készítse a döntéshozókat, hogy vegyék figyelembe a helyi civil társadalom véleményét és álláspontját, hogy számukra kedvező döntések tegyék a közösséget és annak környezetét élhetővé, nyitottá, konstruktívvá.

Készítette:

Dr. habil Németh Balázs, egyetemi docens
– PTE Kultúratudományi Kar, Felnőttképzési Intézet
nemeth.balazs@kpvk.pte.hu